

Prof. Kobal zahteva, naj se uvede za naše srednje šole slovensko uradovanje, naj se izdajo slovenska izpričevala in naj se izdajajo slovenski akti.

Prof. Perušek pravi, da bi bilo najboljšje, če začno profesorji sami govoriti in pisati slovensko. Odgovarja se mu, da se to ne da izvesti. Po nekaterih vprašanih zaključki slednjič predsednik dr. Žmavc občini zbor.

**** Roditeljski sestanki na naših srednjih šolah.** Pišejo nam: Kolikor je znano, so doslej prirejali roditeljske sestanke na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, na gimnaziji v Kranju in na realki v Idriji. To je vsekakor premalo. Na vsakem srednješolskem zavodu je treba pogostokrat prirediti roditeljske sestanke! V tem naj nam bodo zgled naši ljudskošolski tovariši, ki imajo neprimerno težji boj za obstanek nego mi, pa vendar posvečajo ves prosti čas za omiko naroda ter tako sklepajo čim trdnje vezi med domom in šolo! Tako delajmo tudi mi! Potem ne bo mogel nihče trditi, da je srednješolski profesor nekaj vzvišenega, kar se mora gledati le oddaleč in s svetim strahom. Tudi mi stopimo med starše svojih učencev, da jim pokažemo s poljudno, prijazno in odkritosrečno besedo: za to smo, da vam vzgajamo in učimo mladino in jo privajamo na prava pota, ker smo njeni prijatelji in svetovalci, ne pa samo strogi klasifikatorji in bogve kako bav-bavi! Od vas pa, starši, hočemo, da naše delo podpirate doma, da strogo držite mladino, da ne skače čez ojnice vam v jezo in skrb, sebi v pogubo. Ne razdirajte dela šole z nepredarjenimi besedami o učiteljih svojih sinov! Tako bosta tudi srednja šola in domača hiša s skupnim delom odpirala naši mladini lepše poglede v bodoče dni! — Organizacijo roditeljskih sestankov pa naj prevzame „Društvo slovenskih profesorjev“. Tudi v organizaciji nam bodi zgled ljudskošolsko učiteljstvo!

**** Dijaška stanovanja.** V moralnem in telesnem oziru zdrava dijaška stanovanja so za napredek in bodočnost dijaka največjega pomena. Kakršen dijak v šoli in na ulici — tako njegovo stanovanje, ali narobe: kakršno stanovanje tak dijak! Pripočeli bi zlasti razrednikom, da bi si večkrat ogledali dijaška stanovanja in takoj odpravili vse nedostatke, ki jih tam zapazijo. V slučajih zanikrosti in nevarnosti naj se ravnatelji brez zadržka poslužujejo svoje pravice in dijaku odkažejo drugo stanovanje. Seveda ni izključena tudi kaka zamera. Ali nad zamero stoji korist mladega človeka!

**** Na delo med ljudstvo!** Napredno ljudskošolsko učiteljstvo je pred leti na zborovanju svoje „Zaveze“ v Radovljici sprejelo in odobrilo program svojega izvenšolskega dela, ki je izražen v besedah: „Na delo med ljudstvo!“ — Tudi mi srednješolski profesorji storimo tako! Ne odtežajmo se prosvetnemu delu med narodom, ampak stopimo med njega kot zvesti njegovi sinovi, mu kažemo pota kulturnega napredka in dvigajmo njegove duševne sile! Kolikor vem, so doslej samo naši kolegi v Idriji sistematično gojili prosvetno delo. Drugod se je malokdo oglašil, ki bi posvetil svoje sile splošni ljudski omiki. To ni prav! Ven iz samotarstva, ven med ljudstvo! To je vede in omike moralna dolžnost, da se posveča v službo onemu, ki so mu tudi nje poživljajoči, dvigajoči vrelci: Tudi nam bodi geslo: „Na delo med ljudstvo!“ Društvo slovenskih profesorjev pa naj organizuje to delo!

**** Razpisano je na drž. gimnaziji v Mariboru s početkom šolskega leta 1910/11.** mesto pravega učitelja za klasično filologijo kot glavno, nemščino pa kot postransko stroko. Prošnje do 31. januarja 1910.

**** Odlikovanje.** Imenovan je profesor na mariborskem učiteljskem Ivan Koprivnik ob prestopu v pokoj za šolskega svetnika.

**** Realno gimnazijo z laškim učnim jezikom** hočejo imeti Lahi v Gorici. Vrtil se je shod, na katerem so sklenili, da se zavzamejo z vso močjo v ta namen, da bi se otvoril tak zavod že s prihodnjim šolskim letom. Plačevala naj bi Gorica in razne furlanske občine, ali iz te moke bo težko kaj kruha. Gorica je zadolžena do vratu, furlanske občine so ubožne; odkod denar? Lahi najbrže mislijo, da bi dobili deželni denar za svojo laško realno gimnazijo, ko že tako dosega vse, kar hočejo pod zvezo Gregorčiča s Pajerjem. — Lahi so res skrajno nespametni. Namesto da bi zahtevali državno gimnazijo z laškim učnim jezikom ter bi dobili tudi Slovenci svojo, bi rajši vzdrževali na svojem in drugih stroške realno gimnazijo, samo da bi Slovenci nič ne dobili. Čisto napačni račun. Večkrat so se že urezali, pa se bodo še v gonji proti Slovincem.

**** Ženska gimnazija na Turškem.** Iz Carigrada poročajo, da namerava turška vlada zgraditi v malem kraju Funduki pri Carigradu turško žensko gimnazijo. Vlada je prostor za gimnazijo že kupila in se pogaja za stavbno gradivo. Gimnazija bo urejena po srednjeevropskem vzorcu.

Oklic.

Ko je pred leti „Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ prevzela „Učiteljskega Tovariša“ z vsem dolgom vred, je bil njen namen list povzdigniti na kolikor mogoče visoko stopnjo.

Z veseljem in ponosom moremo konstatirati, da se je „Zavezi“ ta namen popolnoma posrečil. Ob svoji petdesetletnici sme „Učiteljski Tovariš“ s ponosom zreti na velikanski svoj napredek, „Zaveza“ pa se sme veseliti svojega varovanja.

Dočim je „Učiteljski Tovariš“ popreje izhajal le dvakrat na mesec, je pod okriljem „Zaveze“ kmalu pričel izhajati mesečno trikrat in sedaj je že mnogo let tednik. A tudi oblika lista se je izpremenila. Poprej mal neznaten listič je bil pri neučiteljih popolnoma neznan, a danes! Po obliki in vsebini in po vplivu je postal naš ponos, naša nada. Resno se uvažujejo njegove besede na merodajnih mestih, sovražnikom naprednega učiteljstva pa je postal trn v peti, tako da so ga naši nasprotniki spravili na indeks, kar mu pa seveda prav nič ne škoduje, ker s tem so zanj delali dobro reklamo. Nepremagljiv in siguran je bil napredek našega glasila.

„Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ se ni ustirala ne truda ne troškov, njen edini namen je bil povzdigniti list. Vkljub znatnim žrtvam se naročnina ni zvišala, ampak je ostala leto za letom ista, dasi so tiskarski troški vedno naraščali.

Pomisliti je treba, da vsaka številka stane sedaj 15—20 K več kakor prej, ako pa ima list prilogo, pa 90—100 K.

Jasno je torej, da „Zavezi“ takih žrtev ni mogoče več prenašati in to tembolj, ker so se tiskarski troški povišali z novim letom zopet za 80% in se bodo stavski tarifi zopet povišali. Po tehtnem premislu je vodstvo „Zaveze“ sklenilo z novim letom povišati naročnino za neznaten znesek 2 K, torej na 10 K za celo leto.

Prepričani smo, da bo vsaka cenjena tovariša in vsak dragi tovariš radevolje daroval ta neznaten znesek na oltar stanovske organizacije, saj, ako premislimo, ta povišek ne bo na dan niti cel vinar znašal. Res je, da nam brezsrčni ljudje ne privoščijo kruha in groze, da nas bodo izstradali, a ravno to naj nas vzpodbuja, da z neznatnimi žrtvami gradimo dalje svojo trdnjavo.

Naši tovariši in tovarišice so gotovo prepričani, da je naš najboljši prijatelj in zaščitnik ravno „Učiteljski Tovariš“. Zaradi tega apelujemo na Vašo stanovsko zavest, predraga sotrpini, ter Vas prosimo, da nam ostanete še nadalje naročniki. A ne samo to! Agitujte povsod kar najizdatneje za „Učiteljskega Tovariša“, bodisi da mu pridobite novih naročnikov, bodisi da nabirate zanj inserate.

Ako bi vsak učitelj nabral na leto le za deset kron inseratov, kar je pač lahko mogoče, bi bil „Učiteljski Tovariš“ plačan; naročnina, ki bi jo donasal, pa bi se lahko porabila v povečanje in izboljšanje časopisa.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

L. Jelenc,
predsednik.

F. Gürtner,
tajnik.

Književnost in umetnost.

Žirovnikove „Narodne pesmi za šolsko mladino“ so popolnoma pošle, torej ni mogoče novim naročnikom z njimi postreči. Tovariš Žirovnik pa je priredil sedaj 3 zvezke narodnih pesmi, ki pa so v aprobaciji na naučnem ministrstvu. Kadar pride aprobacija, pojdejo pesmi takoj v tisk. Do takrat — potrpljenje.

Zvonček. Prva številka letošnjega letnika izide nekoliko pozneje, ker niso za zunanjo opremo lista novi kličiji še izdelani. Nabirajte pa novih naročnikov!

Savremenik, najodličnejši hrvaški leposlovni list, objavlja jako laskavo oceno o I. zvezku Ganglovih zbranih spisov za mladino. Oceno je napisal Davorin Trstenjak. — Omenjene knjige je še mnogo v zalogi. Kupujte jo, saj stane izvod samo 1 krono. Naročila sprejema „Učiteljska tiskarna“.

Der Schulstaat (Vorschläge zur Völkerversöhnung und Herbeiführung eines dauernden Friedens durch die Schule) je naslov knjige, ki jo je izdal pred kratkim J. C. Barolin v založbi W. Braumüller. Dunaj-Lipso. Knjiga obsega 286 strani ter stane broširana 4:20 K, v platno vezana 5:60 K. V knjigi podaja pisatelj najprej kratek pregled o razviku šolstva, o dobrih in slabih straneh sedanje vzgoje. Nato navaja obširne predloge, kako naj bi se šolstvo reformiralo, da bi ustrezalo praktičnim zahtevam sedanje dobe. Pisatelj si misli šolstvo organizovano tako:

1. Otroške šole, za mladino od 4. do 8. leta.
2. Deške in dekliške šole za mladino od 8. do 12. leta.
3. Srednje šole (gimnazije, realke, trgovske in poljedelske šole) za mladino od 12. do 16. leta.
4. Vseučilišča (za vsako izmed štirih srednješolskih kategorij po 4 fakultete), za mladino od 16. do 20. leta.
5. Praktično vežbanje od 20. do 24. leta. Pisatelj priporoča, naj bi se bolj gojil pouk v ročnostih in naj bi mladina od 12. do 14. leta dobila vpogled v razna rokodelstva, da si lažje izbere primeren poklic. Veliko važnost polaga na internate.

Knjiga je zanimiva, da jo naj prouče zlasti šolniki.

Erazem Predjamski, prvo delo nadebudnega pisatelja Vitomila Jelenca, sina predsednika naše „Zaveze“ tov. L. Jelenca, se je prvič predstavil v ljubljanskem gledališču pred razprodano hišo. Obenem se je

obhajala desetletnica domačega izvrstnega igralca Hinka Nučiča, ki je dobil več daril in se ga je slavilo v nagovorih. Romantična igra na podlagi domače zgodovine je prav lepo uspela. Pisatelja so poklicali na oder. Zlasti prva tri dejanja so lepa in dokazujejo o zdravem talentu. Čestitamo sinu in očetu!

Knjige „Slovenske Matice“ so ravnokar izšle. Knjig je pet: 1. Bleiweisov zbornik, uredil dr. Jos. Tominšek. 327 strani. — 2. Prevodi iz svetovne književnosti VI. zvezek. Jevgenij Onjegin. Zložil A. S. Puškin. Preložil dr. Ivan Prijatelj. — 3. Vojvodina Koroška I. zvezek. Prirodnoznanstvi, političen in kulturni opis. Spisal profesor dr. Matko Potočnik. — 4. Knezova knjižnica. XVI. zvezek obsega: Rado Murnik: Matajev Matija. Vesela novela. — Vojeslav Mole: Ob stoltnici Julija Slowackega. — C. Golar: Bratje in sestre v Gospodu. Sanje poletnega jutra. — 5. Zabavna knjižnica. XXI. zvezek. Etbin Kristan: Kato Vrankovič, drama v treh dejanjih. — 6. Slovenske narodne pesmi, 13. snopič, uredil dr. K. Štrekelj. — 7. Hrvaška knjižnica. IV. zvezek. Dr. Branko Drechsler: Stanko Vraz, studija. — To je res lep književni dar za 4 K.

Vabilo na naročbo Domačega ognjišča. Slovenske starše in vzgojvalceslovenske mladine opozarjamo na izborni mesečnik „Domače ognjišče“, ki izhaja v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani vsako zadnjo soboto v mesecu ter velja vse leto samo 2 kroni 50 vinarjev. „Domače ognjišče“ prinaša jako zanimive, koristne, aktualne članke o vzgoji otrok, njihovih hibah in čednostih, zlasti pa o zmotah in napakah staršev in slabih vzgojiteljev; končno prinaša dopise o delovanju učiteljstva in odgojevateljev, povesti in zanimive drobtine iz vsega sveta. Malo imamo toli potrebnih in koristnih slovenskih časopisov, kakor je „Domače ognjišče“. Kdor ljubi mladino, kdor ve, da leži v srcih in dušah slovenskih otrok bodočnost našega naroda, tisti bo rad naročil in čital „Domače ognjišče“, ki je polno plemenitih idej in koristonosnih iniciativ! Naj bi se razširil ta lepi, blagi list v vse slovenske hiše! Naj bi ga čitali in ubogali starši, potem nam napočl lepša bodočnost.

Svoje prijatelje prosimo, naj nam ostanejo zvesti tudi v prihodnjem letu, a naj poskrbe, da se izdatno pomnoži število naših naročnikov. Vsak si prizadevaj, da nam pridobi vsaj o enega novega naročnika.

Prosimo vljudno p. i. naročnike, da nam pošljejo naročnino naprej in poravnajo tudi slučajne zastanke. Prosimo!

Naročnino, samo 2 kroni 50 vinarjev na leto, prejema upravništvo „Domačega ognjišča“ v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, rokopisi naj se pa pošiljajo uredništvu „Domačega ognjišča“ v Ljubljani.

Delujmo z združenimi močmi tudi v novem letu za blaginjo in srečo preljube slovenske mladine!

Jakoba Alešovca zbrani spisi so pričeli pravkar izhajati, in sicer si je to nalogo postavila in jo s prvim delom tudi že izvršila „Ljudska knjižnica“, ki prinaša v svojem 9. zvezku najboljše in najobširnejše Alešovčevo delo „Kako sem se jaz likal“. I. del. Alešovec je naš edini ljudski humorist in zato je vreden, da se zopet spravi med ljudstvo, oziroma novejšemu rodu sploh šele odkrije. Alešovec humor je zdrav in resnično ljudski, dosegel ga dozdaj v tem še ni nobeden. Jezik je svež in krepak, da je tudi še danes lahko za zgled, misli jedrnat in imajo tudi zato za Slovence trajno vrednost, ker so nastale v času, ki je za naš narod bil politično in prosvetno najbolj važen. Alešovec nam slika življenje tiste dobe s humoristiške strani; Alešovec nam je v svojih šaljih in satiriških spisih zapustil skoro najvernejšo podobno onih časov, ko smo se Slovenci pod Bleiweisom otresali nemškutarstva in začeli na vsakem polju misliti, čutiti in delati po svoje. Alešovec je domač pisatelj v najlepšem pomenu, in za slov. ljudstvo je tudi velikega vzgojnega pomena; njegovi spisi so trajen spomenik našega narodnega preporeda. Roman „Kako sem se likal“ je edini slovenski največji humoristiški roman — podoba slovenskega trpina v šaljih skorji, ki pa hrani mnogo biserov. I. zvezek; „Kako sem se likal“ stane 1 K 20 h, vezan 2 K.

Kato Vrankovič se imenuje tridejanjska drama Etbina Kristana, ki so jo minule dni uprizorili v ljubljanskem gledališču z lepim uspehom. Drama je — zlasti v prvih dveh dejanjih — odlično delo. Izšla je v Zabavni knjižnici letošnjih knjig „Slovenske Matice“.

Esperanto. Še enkrat opozarjamo na esperantsko slovnico, ki se tiska. To je slovnica, ki jo je nameraval izdati „Slov. esp.

krožek“. Da se knjiga hitreje razpeča, smo skrčili nekoliko njen obseg in določili ceno jako nizko (1:10 K s poštnino). K 5 izvodom priložimo zbirko zanimivih pripovedk. Kdor hoče razširjati esperanto v svojem kraju, naj naroči po več izvodov, ker jih pozneje ne bo dobili. Naročila sprejema založnik Lj. Koser, stud. iur. Juršinci pri Ptujju, Štajersko.

Kulturno delo.

+ Izobraževalni tečaji. „Ljubljansko učiteljsko društvo“ je zapričelo v soglasju z „Zvezo slovenskih izobraževalnih društev“ akcijo, da se uvedejo na ljubljanskih ljudskih šolah izobraževalni večerni tečaji za šoli odraslo mladino obojega spola. Socialni odsek „Ljubljanskega učiteljskega društva“ sestavlja pravkar urnik in učni načrt, da ga predloži merodajnemu faktorju, ki bo te izobraževalne tečaje vzdrževal in plačeval učiteljstvo. Nadzorstvo in vrhovno vodstvo bo izročeno posebnemu šolskemu kuratorju, poučevali pa bodo ljubljanski učitelji in učiteljice ter bodo dobivali za vsako uro pouka po 4 do 5 kron. — Izobraževalni tečaji imajo dvojen namen, in sicer: 1. širiti omiko med ljudstvo; 2. podpirati gmotno ljubljansko učiteljstvo.

+ Trgovsko šolstvo. Na deželi pohajajo obrtni nadaljevalne šole poleg obrtnih vajencev tudi trgovski vajenci. V Ljubljani imajo pa trgovski vajenci svoje šole, in sicer trirazredno trgovsko gremialno nadaljevalno šolo, ki jo vzdržuje gremij ljubljanskih trgovcev. Do tekočega šolskega leta je bila ta šola združena z A. Mahrovo trgovsko šolo. Na tej šoli je bil učni jezik nemški. Ker so pa trgovski vajenci skoraj vsi slovenske narodnosti, je sklenil gremij trgovcev, da bodi učni jezik slovenski in je zaradi tega združil trgovsko gremialno nadaljevalno šolo s I. mestno deško ljudsko šolo ter poveril vodstvo nadučitelju J. Dimniku. Knjigovodstvo in korespondenco poučuje magistratni koncipist J. Volc, trgovsko in menično znanstvo dr. Gregor Žerjav, ostale predmete pa ljudski učitelji, ki imajo ure plačane tako kakor na obrtni nadaljevalni šoli. To šolo pohaja 130 vajencev. Poučuje se ob četrkih in nedeljah od 8. do 12. ure dopoldne.

+ Ljudska knjižnica v „Narodnem domu“ v Mariboru. Na občnem zboru „Slovenske Citalnice“ je poročal dr. L. Poljanec o poslovanju ljudske knjižnice v Mariboru l. 1909. Knjižnica šteje 1099 slovenskih knjig, torej 116 več nego koncem lanskega leta in sicer 77 (+ 2) pesništva, 45 (+ 2) dramatične, 513 (+ 71) pripovednih, 248 (+ 17) poučnih in 216 (+ 24) mladinskih knjig, razen teh pa še obilo čeških in hrvaških. Citaltelji (koncem leta jih je 241) so prečitali letos 5480 knjig (lani 4675, torej tetos + 805) in sicer 360 (— 5) pesništva, 220 (+ 24) dramatične, 3606 (+ 378) pripovednih, 492 (+ 123) poučnih, 802 (+ 285) mladinskih. Zanimive so številke glede posameznih pisateljev in zbornikov. Sienkiewicz se je prečitalo 384 knjig, Jurčiča 331, Cankarja 120, „Dom in Svetov“ 177, Kersnika 188, Knezove knjižnice 121, leposlovne 67, ljudske 79, salonske 83, slovsanske 165, zabavne 87, „Slovanov“ 116, dr. Tavčarja 134, Trdine 149, „Ljubljanski Zvon“ 113. Nekatere knjige so že precej obrabljene, saj jih je bilo precej že po sedemdesetkrat med ljudstvom. Dohodkov je imela Ljudska knjižnica 550 kron in toliko tudi stroškov.

Politiški pregled.

*** V gosposko zbornico** je bilo imenovanih 30 novih članov. V gosposki zbornici ne sme biti namreč več kot 170 in ne manj kot 150 članov. Ker je pa od zadnjega imenovanja pred dvema letoma mnogo članov umrlo, se je moralo število dopolniti. Imenovanih je 6 dednih in 24 dosmrtnih članov. Med prvimi so sami nemški aristokratski veleposestniki, med drugimi pa nekaj vseučiliških profesorjev, nekaj uradnikov in nekaj industrialcev. Slovencev seveda ni nobenega.

*** Naša monarhija in Srbija.** Iz Belgrada poročajo, da se te dni poda tja dr. Baerenreither, da bi posredoval za pomirjenje med obema državama. Iz istega vira poročajo, da bo trgovska pogodba med Srbijo in Avstro-Ogrsko skoro dogotovljena.

*** Prognanstva v Sibirijo.** Glasom službene statistike so v letih 1900 do 1908 poslali v sibirsko prognanstvo iz Rusije 2,038,060 ljudi. Vrnilo se je iz Sibirije skupno 573,531 oseb.

*** Nov zistem.** Češki in nemški listi so poročali, da se bo ministrski predsednik takoj po novem letu posvetoval z dr. Šusteršičem, Kramfem, Udržalom in dr. Hrubanom glede novega zistema, oziroma rekonstrukcije vlade. Šef nove vlade bo baje baron Bienerth sam.

*** Proti latinizaciji v istrskih cerkvah.** Iz Lanišča pišejo „Edinosti“, da je škofova

Et meminisse juvat! Odkar je zavladalo v naši Avstriji ustavno življenje, posebno še odkar je bil potrjen novi državni šolski zakon in razglašen statut za uredbo naših učiteljskih, bijemo trd boj za edino pravo uredbo teh učilišč: za predavanj vseh predmetov v materinem — slovenskem jeziku. Naši državni poslanci so se v prejšnjih desetletjih kaj živo zanimali za to pereče naše vprašanje, in posebno je bil poslanec dr. Vošnjak, ki si je prizadeval dognati stvar do popolnega uspeha. Že leta 1874. je stavil resolucijo v zgornjem smislu ob priliki, ko so bili nemški ustavoverci — tedanja večina — Rusinom dovolili dve preparandiji z rusinskim učnim jezikom. Takrat sicer ni bil prodl s svojo zahtevo, pač pa pozneje leta 1880., ko se je bil podrl stari vladni sistem. Ves čas pa je svojim poslancem z isto zahtevo stalo na strani naše slovensko učiteljsko, zbrano v našem „Slovenskem učiteljskem društvu v Ljubljani“. Že leta 1872. je naš blagopokojni tov. Ivan Tomšič na občnem zboru tega društva, ki se ga je udeležilo nad 300 učiteljev in mnogo hrvaških tovarišev (Filipovič, Fabkovič i. dr.) in kot gostje dr. J. Bleiweis, dr. Costa, dr. Jarc in mestni župan Dežman, govoril o tem velevažnem vprašanju. In ko je leta 1880. ob sprejetju zgornje resolucije bivši naučni minister baron Conrad očital dr. Vošnjaku, češ, da se pa v njegovi domovini nihče ne ogreva za tako zahtevo, je zopet na občnem zboru „Slovenskega učiteljskega društva“ o istem vprašanju razpravljal tov. Juraj Režek ob obili udeležbi učiteljev in gostov (dr. Vošnjak, dr. Zupanc, Levec, Šuklje i. dr.) Sprejeti sta bili sledeči resoluciji:

1. Slovenski ljudski učitelji moramo imeti kakor vsi drugi narodi v našem cesarstvu učiteljske, v katerem se predavajo vsi v organizacijskem statutu, izdanem dne 26. maja 1874., št. 7114, predpisani predmeti v slovenskem jeziku. Nemški jezik je obli-gaten predmet.

2. Pri pouku iz pedagogike naj se našim pripravnikom tudi praktično kaže, katere službene spise morajo imeti in kako naj jih vodijo.

Nekoliko so se izboljšale od tedaj razmere na naših učiteljskih, toda mnogo je ostalo še pri starem, to pa tudi iz tehtnega razloga, ker se naši državni poslanci premalo brigajo za to naše pereče vprašanje. Dosegli smo pač mrvico glede gimnazij (seveda tudi nepotrebno nemško gimnazijo), a pri učiteljskih je ostalo vse pri starem. Naj te vrstice vzpodbude naše narodove zastopnike, da zastavijo ves svoj vpliv za popolno in edino pravično preuredbo naših učiteljskih, ker kakršni bodo učitelji, take bodo tudi naše ljudske šole. Torej — videant consules! Vigilantibus jura!

Krašnjevec.

Temelj bodočnosti je naraščaj!

Tudi tovarišje in tovariši učiteljski slave z nami jubilej našega stanovskega glasila, ker tudi oni so del našega stanovskega organizma. Mnogo, mnogo pričakuje narod, a še več pričakujemo stanovski tovariši od vas. Z veseljem opazujemo gibanje po učiteljskih in se ga veselimo, ker vidimo, da z drugim slovenskim dijaštvom vstaja tudi učiteljski in se probuja...

Učiteljsko vprašanje je danes eno onih aktualnih vprašanj, ki potrebuje temeljitega študija in bo delalo merodajnim faktorjem še dokaj preglavic, če hočemo izvesti reformo učiteljske tako, da bodo odgovarjala res vzgoji onega poklica, ki ga ima vršiti ljudskošolski učitelj.

Ne samo temeljite strokovne naobrazbe, temveč vsestranske splošne naobrazbe bi morala dajati učiteljska učiteljska, a v prvi vrsti bodo morali pasti oni predsodki, da se ne vzgojuje učitelja samo za vzgojevalca dobrih državljanov, temveč v prvi vrsti za vzgojevalca pravičnih ljudi in dobrih narodnjakov. Kdor ne spoštuje svoje narodnosti, ta ne bo spoštoval svojega državljanstva. Država ni zaradi same sebe, ona je zaradi narodov, ki so v nji združeni. Blagor narodov je blagor države, torej ne trpi državna avtonomija popolnoma nič, če se vzgojuje deco in ljudstvo v dobre narodnjake, če se vzgojuje učiteljska popolnoma v narodnem duhu.

Učiteljsko naj javno poseže po vzgoji svojega naraščaja; javno naj biča vse nedostanke, ki se tu dogajajo; javno naj odkriva naraščaju vsa gorja! Nikakor ne bomo plašili s tem naraščaja, temveč mu bomo odkrili le svoj resnični, pravi položaj, da bo naraščaj računal že vnaprej s faktičnimi razmerami, da bo spoznal resnost položaja in se bo za to tudi vestno pripravil. To mu bo vsekakor koristilo, ne pa škodovalo pri njega poznejšem delovanju. Prebit bo led in učiteljsko bo dobivalo trezen naraščaj z učiteljskih!

Kdo je bolj upravičen skrbeti za učiteljski naraščaj, kdo je bolj interesovan na tem vprašanju nego učiteljsko? In to

naredba glede proglašenja našega jezika v cerkvi začela dozorevati svoj sad. Posebno v naših krajih je narod strašno ogorčen ter se na vseh straneh sliši govoriti: „Dokler se ne prekličje rečena naredba, ne pojdemo več v cerkev! Kakor pri nas se ni o Božiču maševalo tudi v župnijah: Slum, Brest, Vo-dice in Mune. V teh krajih se ni nihče do-bil, da bi zvonil in pomagal duhovniku, Na znano zapoved cerkvenih oblastnij, recte škofa Nagla, je začel na dan sv. Stefana naš župnik peti mašo v latinskem jeziku. V narodu se je znalo za rečeno naredbo že poprej, ali nihče ni mogel verjeti, da se bo kdo drznil do takega izzivanja. Ko pa je naš župnik zapel: „Gloria in excelsis“, je to delovalo, kakor da je strela udarila med narod. Vsi so začeli kar bežati iz cerkve, in župnik je ostal sam! Ker so ga pa za-pustili tudi ministrantje, ni župniku preosta-jalo nič drugega, nego da je prekinil mašo. Ako cerkvene oblastnije ne prekličjejo ome-njene naredbe, je ves narod odločen, da se odtegne vsem cerkvenim obredom, dokler bo ona naredba v veljavi.

* **Druga vlada na Hrvaškem.** „Pokret“ poroča iz Budimpešte: Tukaj v naj-resnejših političnih krogih smatrajo premeno na banskem sedežu za gotovo dejstvo, kakor hitro nastopi druga vlada na Ogrskem. Kot najresnejši kandidat za bansko mesto se smatra grof Pejačević. Mesto hrvaškega ministra v Budimpešti se tako dolgo ne izpopolni, dokler se ne uredi razmere na Hrvaškem. A portfelj hrv. ministra dobi samo taka oseba, ki uživa zaupanje večine v hrvaškem saboru.

* **Rusija se oborožuje v Vzhodni Aziji.** Rusija na daljnem Vzhodu neprestano prestavlja svoje čete. Iz Irkutskaja so poslali proti Vzhodu 50.000 mož. Ruske čete šte-jejo sedaj na Vzhodu okolo 250.000 mož.

Jubilejski dar.

Učiteljsko — sebi! Letos se začena tretje in zadnje leto nabiranja jubilejskega daru za „Učiteljski konvikt“. Vabimo to-variše in tovarišice, da tudi v tem tretjem letu prispevajo po možnosti za ta dobro-delni sklad. — Doslej smo nabrali jubilej-skega daru, in sicer:

v letu 1908 . . . K 3992:39

„ „ 1909 . . . „ 3323:10

Skupaj . . . K 7315:49

Danes izkazujemo: Tov. Engelbert Gangl 15 K namesto venca na grob pri-jatelju A. Kleču; tov. Jakob Dimnik 10 K namesto venca na grob svojemu sošolcu in prijatelju A. Kleču; tov. Ana Tomčeva iz Idrije 5 K; Pedagoško društvo v Kr-škem, ostanek zbirke za brzojavko tov. Ganglu, 3:50 K; tov. Alojzij in Marija Račič iz Boštanja, 5 K; tov. Josip Reich iz Dola, 4 K; tov. Karel Završnik iz Dupelj, 10 K; tov. Juraj Režek iz Ljubljane 5 K; stava Černagoj-M. Janežič 6 K; naša Jakobinca 2 K; Julij Slapšak in An-gela Trost iz Vodice 4 K; skupaj 69 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt sta plačala tov. Josip Petrič iz Rudnika in tov. Karel Završnik iz Dupelj; tov. Josip Za-jec in tov. Marija Kalin iz Vel. Gabra; tov. Anton Kadunc iz Tribuč pri Črnomlju. Hvala!

Obrambni vestnik.

K naši obrambi.

Kdor ne brani svoje časti, svojega stanu, svojega službenega prava in svojih interesov — vsega tega ni vreden! — Tudi učiteljsko je zapisalo obrambo na svoj prapor, saj je le v živahnem boju živahno gibanje in življenje. Stvarno in dostojno zavračamo vse napade. To smo tudi dolžni, ker s tem bistrimo pojme in položaj med seboj in raz-jasnjujemo javnosti svoje stališče ter ji od-piramo oči. Nema resignacija bi bila dokaz premalega interesa in bi nas pogrezala vedno bolj v mrtvo stanje. Če dosledno in stvarno zavračamo vse napade na stan in interese šole, se nas bodo naši nasprotniki bali in se ne bodo upali trositi toliko laži o nas, kakor se je to dosedaj dogajalo. Kakor smo za stvarno in dostojno strankarstvo, tako smo tudi za stvaren in dostojen boj, ker ne škoduje, temveč le koristi stvari.

Paziti je pa pri tem boju, da se ne zaide predaleč — v fanatizem. Poleg tega, nam je paziti tudi na to, da se ne vdamo samo obrambnemu delu, ker — akoprav sma-tramo stvaren boj in stvarno kritiko že kot odlomek pozitivnega dela — vendar postane lahko predalekosežna obramba tudi negacija pozitivnega dela. — Delo nam je treba deliti!

Da se pa omogoči taka delitev dela, nam je treba tudi organizovanega obrambnega dela, ki bo jasno črtal učiteljsko in javnosti smer in krepko deloval v prid našim stanovskim interesom. To organizo-vanje je že izvedeno, ker se je v „Zavezi“ osnoval obrambni odsek, ki naj čuva mate-

rialne in moralne koristi svojih članov ter jim preskrbuje gmotno in pravno pomoč. Naloga tega odseka v prvi vrsti je, da ima v evidenci vse naše časopisje in opozarja posamezne člane „Zaveze“ na napad tega ali onega lista, ki si ga dotični član zaradi že itak preogromnih izdatkov ne more naročiti, da se mu dopošlje dopis ter stvar sam pojasni in zavrne napad. Kar se pa tiče napadov na celokupno učiteljs-tvo, bodo poskrbeli za odgovor člani tega odseka.

S tem je pa izveden le del našega obrambnega organizovanega dela, ki pa nam ne bi hasnil mnogo, ako bi zavračali vse napade le v svojem stanovskem glasilu. Iz taktičnih ozirov nam je potreba deliti to delo tako, da se zavračajo napadi, ki se tičejo lokalnih ali provincialnih razmer, tudi v onih listih, ki so nam prijazni, tvorijo protiutež nam nasprotnega lista in so v dotičnem kraju najbolj razširjeni. Če se nas blati v delavskem glasilu, smo dolžni, da se v sličnem listu branimo; če se nas blati v kmetijskih-ljudskih listih, se moramo braniti v onem listu, ki je med temi sloji kot proti-utež najbolj razširjen; če se nas opisuje kot neprijatelje in škodljivce v mladinskih listih, smo dolžni z razkrivanjem laži in se moramo braniti v mladinskih listih; o vsem smo pa dolžni dajati tudi jasen vpogled posameznemu kolegi, da spoznamo drug drugega stališče in težnje, da spoznavamo posamezne slučaje ter se vemo sklicevati na razmere in uporabljati posamezne slučaje tudi ob raznih prilikah v prid našim stanovskim interesom — to pa storimo ob vsakem slučaju v „Obrambnem vestniku“ našega stanovskega glasila.

Toda tudi splošne socialne razmere lahko izpreminjamo v posameznih krajih potom našega stanovskega glasila in drugih glasil. Učiteljsko ima tako lepo porazdeljene svoje člane po vsi slovenski zemlji, da imajo lahko v natančnem pregledu vse gibanje v svojem okraju. Če vsakdo vestno pazi na svojo postojanko in javno kritikuje kvarne čine, ki se vrše v posameznih krajih po go-tovih faktorjih, bomo tudi mi imeli kmalu naravno organizacijo, kakršno ima klerika-lizem, da bomo javnosti dajali jasno sliko širom naše domovine — in upoštevali nas bodo!

Naše stanovsko glasilo mora imeti v vsakem kraju svojega stalnega dopisnika, ki bo opozarjal učiteljsko in javnost na pretečo nevarnost, ki se širi v dotičnem kraju, da se stori od strani učiteljskega in drugih za to poklicanih faktorjev primerne korake. — S tem dvignemo svoje glasilo in svoj stan!

V prvi vrsti smo dolžni poročati o gi-banjih, ki značijo pretečo nevarnost šolstvu in so v posrednem stiku z njim, a tudi druge razmere, ki se tičejo narodnosti in splošne koristi, sodijo v naše področje.

Pomen časnikarstva bo spoznavalo učiteljsko šele tedaj, ko mu bo služilo tudi ono kot zanesljivo orožje proti našemu na-rodnemu in notranjemu sovražniku.

A ne samo v obrambi političnih, soci-alnih in narodnih razmer, temveč tudi v obrambi našega kulturnega stališča in na-ziranja obstoji naše obrambno delo.

Hočemo nas ovirati in zatirati naš vpliv tudi s tem, da pišejo in izdajajo šoli, in našemu stanu neprijazne liste med ljudstvo in mladino. To gibanje smo dolžni paralelizovati s tem, da širimo šoli, učiteljsko in napredku prijazne liste med ljudstvo in mla-dino, in je vsake učiteljice in vsakega učitelja interes in moralna dolžnost, da krepki naša podjetja, širi vzgojne in mladinske liste med narodom in jih izkuša udomaćiti v zadnji koči.

Nikakor nisi storil še svoje dolžnosti, če se sam naročiš na naše liste. Razširjati jih moraš med ljudstvom in mladino, ki so jim listi pravzaprav namenjeni in liste tako tem izdatneje podpreš tudi gmotno.

Če bodo tako naši listi razširjeni, jih bomo lahko izboljšali v materialnem in gmotnem oziru ter jim dajali tudi vedno lepšo obliko.

Toda ne samo učiteljska in njega listov, temveč tudi drugih šoli in učiteljsko prijaznih listov dolžnost bi bila, podpirati učiteljsko v tem oziru.

A tudi naša osebna obramba se mora pospešiti in dolžni smo, da javno zagovarjamo in branimo stanovske interese in prava! — Da se pa to tembolj pospeši, je treba krepko zbuditi tudi stanovsko zavest pri lastnih kolegi, da nadziramo sebe in lastne napake tudi javno kritikujemo; s tem po-kažemo svojo poštenost tudi napram sebi. — Nedostanke lahko popravimo, da osta-nemo vedno krepki.

Kontrolirati je potreba, je li stori vsak tovariš svojo stanovsko dolžnost glede našega stanovskega in pedagoškega tiska.

To bi bil kratek očrt naše obrambe v materialnem in moralnem oziru.

Vendar bi ostajala ta obramba le ide-alna stran našega dela, ko bi ne skrbelo učiteljsko, da se tudi gmotno in realno okrepi, v kar mu odpomorejo posamezniki in njega gospodarska organizacija. Pri našem bednem gmotnem stanju je pač žrtvovan vsak novčič, ki ga izda učiteljsko v prid svoji organi-

zaciji. Zavest imamo, da se nam bo vse to obrestovalo. Precejšnji del teh stroškov nam pa lahko odvezemo naša gospodarska pod-jetja, ker njih čisti dohodki so deloma že sedaj, deloma se bodo sčasoma uporabljali zgolj v korist in svrhe učiteljskega.

Tudi to je stvar, ki sodi k našemu obrambnemu delu, in dolžnost nam je skrbeti, da s podrobnim delom podpiramo svoja pod-jetja, da jih povsod priporočamo in nabi-ramo naročnikov, članov, odjemalcev in so-trudnikov.

„Kdor podpira nas, tega podpirajmo in priporočajmo tudi mi!“ nam bodi geslo! Iz teh in iz drugih virov črpajoč, bomo lahko dajali gmotno in po posredovanju tudi pravno pomoč svojim članom.

Morebiti reče kdo, da s temi vrsticami izdajemo svojo taktiko in nam to lahko škoduje. Povemo mu, da to ni res. Ojačimo le svojo moč, da se bo vsak posameznik zavedal svoje dolžnosti in se vedel tudi po tem ravnati. Dovolj smo močni, če je vsak mož na svojem mestu in se ne zanašamo samo drug na drugega. Vsakdo naj pred-vsem opravi sam, kar se mu zdi potrebno in možno opraviti!

Žrtvuemo, saj žrtvuje tudi delavstvo, ki se nahaja v sličnem položaju kakor mi, ki prodaja kapitalistu svoje moči — ono telesne, mi duševne — za pičel denar. Žrtvuemo; ne bo zaman. Drug ob drugem — prodirajmo!

* **Štajerski deželni šolski svet — sodnik v zakonskih ločitvah.** Malo čudno je to, pa je vendar resnično. Štajerski deželni šolski svet loči zakonce hitro kakor kak ameriški sodnik, toda s tem razločkom, da loči ameriški sodnik zakonce, ki nečajo več skupaj živeti, deželni šolski svet štajerski pa loči zakonce, ki se ne marajo ločiti. Tako je nedavno ločil zakon učitelja Pavla Lor-beka s tem, da ga je poslal iz celjskega okraja v brežiški, v Prevorje, ki je nekje doli ob hrvaški meji. V Prevorju ima učitelj eno samo luknjo za stanovanje, o čemer je pač poučen tudi deželni šolski svet, saj ga je tudi občina Prevorje sama opozorila na to ter prosila, da se namesti učitelja-samca. Deželni šolski svet se na to ni oziral, marveč je menda ravno zato poslal v Prevorje ože-njenega učitelja, dasi je bila njegova so-proga v zadnjih mesecih nosečnosti. Učitelj Lorbek se je zaradi takega nečloveškega po-stopanja razburil tako, da je zbolel in umrl.

* **Belapeč na Gorenjskem — pro-dana!** Deželni šolski svet kranjski je tako-le sestavljen: predseduje Schwarz, prisedniki so Kaltenecker kot poročevalec, Junowicz, Hubad, Levec, Belar, Černivec, dr. Tavčar kot zastopnik Ljubljane ter klerikalci Keržič, Lesar, Šusteršič, Lampe, Jaklič, Jarc. V za-devah ljudskih šol z nemškim učnim jezikom glasujeta Belar in Levec, glede slovenskih pa Hubad in Levec. Klerikalci tvorijo sedaj vselej ravno polovico deželnega šolskega sveta. — Kadar je treba kakega naprednega učitelja disciplinirati, glasuje Kaltenecker ali dirimira Schwarz vedno za klerikalce. Tako n. pr. je proti premestitvi Žirovnika iz Št. Vida v Borovnico glasovalo ravno toliko prisednikov kakor za premostitev, Schwarz je glasoval drugače kakor oba nadzornika in odločil za discipliniranje Žirovnika. V belo-peškem slučaju je bilo z ozirom na kvalifi-kacijo prosilcev ter na ternopredlog okraj-nega šolskega sveta stališče Slovencev jako lahko. Šolniki so morali glasovati za slo-venskega prosilca, in če bi S. L. S. storila svojo dolžnost, bi bil seveda imenovan. Klerikalci pa so sedeli poleg in se vzdržali glasovanja.

Na Dunaju sklepajo o lex Axmann, v Ljubljani se podoban zakon kakor pesek v oči predlaga, pri glasovanjih pa so načela in obljube pozabljene. Kvalifikacija Potokarjeva je boljša nego ona dosedanega šulferajnskega učitelja Kraulanda. Potokar govori in piše nemški perfektno in je že svoj čas z izvrstnim uspehom učiteljeval na nemški šoli v Dragi. Kakšen krik je bil svoj čas zaradi imenovanja Belarjevega. Takrat so klerikalci rekli, da pomnože zastopnike deželnega odbora zato, da se bo odtehtalo glasovalno pravico Belarja, da ne bo mogel v narodnem oziru škodovati! Zdaj pa odloča Belarjev glas, odposlanci deželnega odbora pa — molče!

* **Gojenje denunciantstva.** Kjerkoli dobi klerikalizem kaj stika z dijaštvom, povsod se klerikalni vpliv najprej pokaže v različnih denunciacijah. Klerikalno dijaštvo denuncira sošolce in profesorje. To se godi na način, ki mora napraviti vtisk, da kleri-kalci kar sistematično goje denunci-antstvo. Zdaj zopet poročajo, da dobiva ravnateljstvo in učno osebje ljubljanskega učiteljskega anonimna pisma denunciantskega značaja zoper učiteljske in učiteljske. To bo lep naraščaj, ki se že v mladosti pod klerikalnim vplivom tako vežba v vohunstvu in denunciantstvu.

Branimo svojo čast!